Espoo 16.10.2023

Sivistysvaliokunnalle

HE 46/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta koskien yleisissä kirjastoissa ja korkeakoulujen kirjastoissa tapahtuvan e-kirjojen ja e-äänikirjojen yleisölle välittämisen korvaamista (9.10.2023)

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto edustaa lähes 40 000 suomalaista musiikin säveltäjää, sanoittajaa, sovittajaa ja kustantajaa. Kiitämme mahdollisuudesta saada lausua hallituksen esityksestä ja lausumme kunnioittavasti seuraavaa.

Ydinviestit

- Hallituksen esitys on kokonaisuutena selkeä ja oikeudellisilta perusteiltaan vakuuttava. Korvauksen piirissä olevien e-aineistojen ja teoslajien määrittely on selkeä ja tarkkarajainen.
- Musiikkiäänitteille tallennettujen sävellysteosten sähköinen käyttö tulee lisätä korvauksen piiriin, mikäli kirjastot näitä e-aineistoja vastaisuudessa tarjoavat. Markkinakehitystä tulee tältä osin seurata tarkoin.
- Korvauksen piiriin kuuluvien e-aineistojen, teoslajien ja oikeudenhaltijaryhmien laajentamisen tulee perustua erillisiin vaikutusarviointeihin.

Musiikkiäänitteiden sähköinen käyttö

Hallituksen esityksen mukaan uutta korvausta ei olisi *"tässä vaiheessa"* perusteltua ulottaa kattamaan musiikkiäänitteiden mahdollista sähköistä käyttöä e-äänikirjoja laajemmin (s. 10, 16). Korvausoikeuden piiriin kuuluvat näin ollen vain sellaiset sävellysteosten tekijät (säveltäjät, sanoittajat, sovittajat), joiden teos sisältyy e-kirjaan tai e-äänikirjaan.

Mikäli kirjasto tarjoaa asiakkailleen musiikkia sisältävää muunlaista e-aineistoa, kuten esimerkiksi suoratoistettavia musiikkiäänitteitä, ei äänitteille tallennettujen sävellysteosten tekijöillä olisi tämän käytön osalta korvausoikeutta. Asetelma luo epäsuhdan, jossa sävellysteoksen tekijän oikeus korvaukseen musiikkinsa käytöstä riippuu siitä, millaisessa e-aineistossa hänen teostaan on kirjaston toiminnassa käytetty.

Hallituksen esityksessä tätä ratkaisua perustellaan kuntien yhteisen e-kirjaston muodostamisperiaatteilla, joiden mukaan mainitun e-kirjaston toiminta tulisi keskittymään e-kirjoihin ja e-äänikirjoihin, sekä sillä, että musiikin sähköisen tarjonnan ei voitaisi myöskään katsoa olevan kirjastopalveluiden keskiössä, vaan

julkinen talous huomioiden "aineistojen hankintamäärärahojen käyttöä lienee tarkoituksenmukaisinta *nykytilanteessa* ohjata kirjallisiin aineistoihin (s. 16, kursiivi lisätty)".

Hallituksen esityksen sisältämät varaumat musiikin sähköisen tarjonnan laajemmasta huomioinnista osana korvausoikeuden piiriä ovat tärkeät, ja ne tulee huomioida lainsäädännön jatkokehityksessä vastaisuudessa. Musiikkiäänitteillä käytettyjen sävellysteosten tekijöiden tulee saada korvaus äänitteiden sähköisestä kirjastokäytöstä vastaavasti kuin e-kirjoihin ja e-äänikirjoihin sisältyvien teosten tekijät saavat silloin, kun näitä e-aineistoja kirjastojen toiminnassa käytetään.

Kirjastojen musiikkia sisältävien e-aineistojen tarjonnassa tapahtuvaa kehitystä tulee tästä syystä seurata tarkoin ja erityisesti siinä vaiheessa, kun saatavilla on näyttöä kuntien yhteisen e-kirjaston aineistotarjonnasta.

Korvausoikeuden tarkkarajaisuus ja muutosten edellyttämä vaikutusarviointi

Hallituksen esitys määrittelee selkeästi ja tarkkarajaisesti uuden korvauksen piiriin kuuluvat e-aineistot ja näihin sisältyvät teoslajit. Korvauksen piirin määrittelyssä keskeistä on myös *kirjaston kokoelman* määritelmä, sillä korvaus koskee vain sellaisia e-kirjoja ja e-äänikirjoja, jotka kokoelmaan sisältyvät.

Hallituksen esityksen mukaan e-kirjan ja e-äänikirjan katsotaan sisältyvän kirjaston kokoelmiin, "kun kirjasto on hankkinut kirjan kustantajan tai muun kirjanvälittään kanssa tehdyllä sopimuksella, jossa on sovittu kirjastokäytön ehdot ja korvaus" (s. 17). Hallituksen esityksen mukaan korvauksen piiriin ei kuuluisi kirjastoissa tapahtuva käyttö koskien laajoja teosrepertoaareja kattavia ns. verkkokirjahyllyjä, sillä tällöin "*tietyn*" e-kirjan tai e-äänikirjan käyttöoikeudesta ei ole sovittu esitetyssä pykälässä tarkoitetulla tavalla, eikä kyseinen aineisto tällöin ole osa kirjaston kokoelmaa (s.17).

Kyseinen ratkaisu palvelee korvauksen piiriin kuuluvien e-aineistojen tarkkarajaista määrittelyä, sillä se rajaa kirjaston kokoelman määritelmällisesti sellaisiin tiettyihin ja yksittäisiin teosten nimikkeisiin, joiden kirjastokäytöstä kirjasto on sopinut. Verkkokirjahyllyjen sisältämien teosrepertoaarien tuominen korvauksen piiriin loisi epäselvyyttä kirjaston kokoelman selkeän määrittelyn näkökulmasta.

Korvauksen piiriin kuuluvia e-aineistoja ja teoslajeja koskevien muutosten tulee perustua etukäteiseen vaikutusarviointiin muutosten vaikutuksesta erityisesti suhteessa valtion talousarvioon otettavan korvausta koskevan määrärahan suuruuteen.

Korvauksen piirissä olevien käyttötapahtumien merkittävä kasvu ilman vaikutusarviointia ja tarkistusta korvausta koskevaan määrärahaan pienentää oikeudenhaltijoille suoritettavan käyttötapahtumakohtaisen korvauksen määrää. Verkkokirjahyllyjen käytön sisällyttäminen esitetyn pykälän soveltamisalaan toisi korvauksen piiriin potentiaalisesti varsin huomattavan määrän uusia käyttötapahtumia ilman, että tästä muutoksesta on lainkaan suoritettu vaikutusarviointia.

Hallituksen esityksen mukainen ratkaisu on edellä mainituista syistä perusteltu, eikä siihen tule vaikutusarviointien puutteen vuoksi tehdä lainsäädäntövaiheessa muutoksia.

Säveltäjäin tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Risto Salminen	Teemu Pitkänen
Toimitusjohtaja	Vanhempi lakimies

Teosto on vuonna 1928 perustettu aatteellinen voittoa tavoittelematon yhdistys. Perustehtävänämme on mahdollistaa musiikin ammattimainen tekeminen ja käyttäminen. Teosto edustaa lähes 40 000 suomalaista musiikin tekijää ja kustantajaa.